

שיר של יום טוב נדחה מפני שיר של שבת [לפי שהוא 'תדיר'] ואין השלמה לשיר של יום טוב ביום אחר, כי השיר שייך לענינו של אותו יום בלבד (עפ"י מנחת חנוך שיב,ד; רש"ש; מנחת יחיד ועוד).

(ע"ב) 'היו שם י"ג פרים אילים שנים ושעיר אחד, נשתיירו שם י"ד כבשים לשמונה משמרות...'. הטעם לכך שהשעיר זכו בו כשהוא לבדו ולא עם קרבן נוסף כמו הכבשים, והלא הוא בן שנתו כמותם (ערש"י יומא סה: מתו"כ) – אפשר משום שקדושת חטאת גדולה מקדושת עולה (כמו שאמרו בפרק 'כל התדיר'), וגם השעיר נאכל לכהנים, שלא ככבשים שהם עולות (רש"ש).

'אמרו מי שהקריב פרים היום לא יקריב למחר'. היינו, כשהיה שם אחד מן המשמרות שעדיין לא הקריב, אבל אם הקריבו כולם – חוזר הראשון ומקריב, כגון יהויריב היה מקריב ביום הראשון וביום השני (מהרש"א).

'... ליום אחרון אמר לאוהבו עשה לי סעודה קטנה כדי שאהנה ממך' –

ענין 'סעודה קטנה' זו פרש בעל שם משמואל (שמחת תורה תרע"א תרע"ב תרפ"א) בכמה פנים: כענין שפרש רש"י על לא תלך רכיל ליכול קורצא בי מלכא, היינו סעודה קטנה המורה על חיזוק הדברים וקבלתם, ומדה טובה מרובה – על ידי סעודה זו מורים חיזוק הקדושה שמישיגים ביום טוב, שתישאר לעולם.

– הקרבנות הם המחברים את ישראל לאביהם שבשמים, והם בבחינת 'סעודה גדולה', ומאחר שכבר נקשרו ישראל בעבותות אהבה בחג, שוב אין מן הצורך עוד בסעודה גדולה לעורר האהבה ודי בסעודה קטנה, כענין פתיל הנעורת המשוש בשמן אפרסמון שיתלהב במהרה בהריחו אש, ככה היא אהבת נפשות ישראל רשפיה רשפי אש שלהבתי' מלמטה למעלה, ומושכת היא אהבה וחיבה יתירה מלמעלה למטה. – הסעודה היא בחינת לבוש, ומחמת שישראל מקטינים וממעטים עצמם הרי הם מתדבקים בהשי"ת בלי לבוש ביום זה [שהוא זמן היחוד כמובא בספרים], ודי ב'סעודה קטנה'.

דף נו

'... וכבר קידש היום ועדיין יין לא בא'. מכאן יש ללמוד להלכה שאם יש על האדם שני חיובים ואחד מהם חל עליו מקודם – צריך לעשותו תחילה. ונפקא מינה שאם נדחתה מילת בנו עד שלשים יום – חייב למול הבן לפני שפודהו, כיון שחיוב המילה קדם (משיעורי הגרי"ס). וכן יש בפסחים (קג.) שמברך תחילה על המזון ואחר כך ברכת הגר והבדלה וכו' – כיון שנתחייב בה תחילה, כמו שכתב רש"י שם.

'ברכת היין תדירה וברכת היום אינה תדירה, תדיר ושאינו תדיר – תדיר קודם'. משמע שתדיר קודם גם באופן שהוא בא לאחר שבא הדבר שאינו תדיר, שהרי היום קדם ליין ואעפ"כ אומרים בית הלל להקדים לברך על היין. והרי משמע בגמרא שענין 'תדיר קודם' הוא טעם העומד לעצמו, ללא הטעם שהיין קודם לקדושה שתאמר [ואף לרב שחובת היום עדיפה על תדיר, אבל לולא כן – תדיר קודם].

וכן מצינו (בברכות כז.) שמנחה קודמת למוסף משום שהיא תדירה, הגם שחלות חיוב מוסף קדם לחיוב מנחה. וכיוצא בזה כתב מהרש"ל בתשובה (מובא במשנ"ב ז סק"ב) שמי שאכל דבר ונתחייב בברכה אחרונה ואחר כך עשה צרכיו – יברך תחילה 'אשר יצר' בגלל תדירותה.

הנה כתב הפרי-מגדים (או"ח רכה,ג) שיש להקדים ולברך ברכת 'שהחינו' על פרי חדש קודם ברכת העץ. ופירש מפני שברכת 'שהחינו' בעיקרה חלה בשעת ראיית הפרי והרי קדם חיובה לברכת האכילה.

[כן היא גם דעת הגר"א, לברך תחילה 'שהחינו'. וכן פסק בקיצור שלחן ערוך (נט, יד). וכן הכריע המשנ"ב (רכה סקי"א ובשעה"צ שם) שנכון לעשות לכתחילה, ודלא כדעת 'הלכות קטנות' [המובאת בבאר היטב שם] שכתב להקדים ברכת הפרי לברכת 'שהחינו'. וצ"ע שלענין טלית חדשה כתב המשנ"ב (כב סק"ג) לברך תחילה 'להתעטף'. וכבר העיר על כך הגרשו"א ונקט למעשה גם בטלית להקדים 'שהחינו' (ע' הליכות שלמה ח"א ג, יג). ועוד קשה שהביא כן מהפמ"ג, ואילו בפמ"ג נראה שנקט לברך 'שהחינו' תחילה. ואולי י"ל שנקט המשנ"ב שרק בפרי ברכת 'שהחינו' היא רשות (ע' עירובין ז) ומשום כך מקדימים ברכת הזמן לברכת הפרי, שלא תהא ברכת הרשות הפסק בין ברכת הפרי לאכילה (וכדעת השואל באבנ"ז או"ח תנ), ואילו ברכת 'שהחינו' בכלים חדשים, פשט המשנה בברכות מורה שאומרה בתורת חובה, וכדרך שכתבו הרבה פוסקים לענין לידת בן – לכך מקדים ברכת 'להתעטף' שהיא תדירה.

ובמק"א (עירובין ז) מובא לדייק מדברי הר"ן (שם) שאף אם 'שהחינו' רשות, אינה מהווה הפסק בין ברכת היין לשתיה, וכמוש"כ האבני-נור שם].

ובשו"ת משיב טעם (לרבי יחזקאל בנט. לא, א) כתב להקשות, הלא ראינו שתדיר קודם גם אם נתחייב תחילה בדבר שאינו תדיר, כגון במנחה ומוסף לפניו – מקדים להתפלל מנחה על אף שנתחייב תחילה במוסף כאמור, אף כאן נאמר כן, לברך תחילה את הברכה התדירה, היא ברכת 'העץ'?

ונראה לחלק: ברכת שהחינו מעיקרה נתקנה על שמחת הלב שבראיית הפרי ולא על האכילה והרי גם עתה חיובה הוא על שלב מוקדם, על הראיה ולא על האכילה. לא כן במנחה ומוסף הלא עתה חיובם שוה.

ואולם בענייננו לכאורה אין תירוץ זה עולה יפה, שהרי ברכת היום בעצם אינה שייכת לשתיה והיא קדמה ובאה, בדומה ל'שהחינו' שקדמה לאכילה.

אך נראה שכלפי זה ודאי מועילה הסברה הראשונה שברכת היום נתקנה להאמר רק על היין כלומר עם שתייתו ולא קודם לכן, והרי זה כאילו חלים שניהם כאחת וחזר הדין הכללי שהתדיר קודם [ביוחד לסברת האומרים שברכת 'הגפן' בקידוש אינה ברכת הנהנין גרידא אלא חלק מטופס הקידוש, לפי זה ודאי לא קדם חיוב ברכת קידוש היום לברכת 'הגפן']. לא כן בפרי חדש, ברכת שהחינו באה בעצם על שמחת לבו בראייתו, והיא קדמה לאכילה.

'עד כאן לא קאמרי בית הלל התם אלא שהיין גורם לקידוש שתאמר אבל הכא אי לאו זמן מי לא אמרינן סוכה'. יש מי שתמה, אם הכוונה שברכת הסוכה נאמרת גם כאשר כבר ברך ברכת 'שהחינו' מקודם, הלא גם בקידוש הדין כן, שאם היה אוכל מבעוד יום וכבר ברך על היין, יאמר ברכת הקידוש לבדה ללא ברכת היין, כמובא בירושלמי (רא"מ הורביץ. ותיירץ בדרך חדשה).
ונראה לפרש, ברכת הסוכה אינה תלויה בברכת הזמן שהרי מברכים אותה על כל ישיבה וישיבה בסוכה במשך החג, משא"כ ברכת הקידוש לעולם היא תלויה בשתיית היין וכיון שאי אפשר לשתות ללא ברכה, נמצא שהקידוש תלוי בברכת היין, הלכך דין הוא לברך תחילה על היין.

'עד כאן לא קאמרי בית שמאי התם אלא שהיום גורם ליין שיבא, אבל הכא...'. כמו כן היה יכול לומר הטעם הנוסף של בית שמאי, שכבר קדש היום ועדיין יין לא בא, אלא שנקט טעם אחד וכאילו אמר 'וכו'' (עפ"י רש"ש).

(ע"ב) '... טוב לצדיק טוב לשכינו [שנאמר אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו]'. נראה שמדייק מכך שמתחיל בלשון יחיד ומסיים ב'מעלליהם יאכלו' לשון רבים, שגם לשכניהם טוב. ומרש"י נראה שלא גרס 'שנאמר...' רק משום שמדה טובה מרובה מוכיח שטוב לצדיק טוב לשכינו (עפ"י מרומי שדה ושפת אמת).

*

בסוף מסכת סוכה נזכר המעשה במרים בת בילגה, ואם יקשה לאדם לאמור: וכי בשביל ריבה אחת יקנסו כל המשמרי? על זה נשנית מסכת ביצה, כלומר – בלום פיך וכי אין בית הבליעה מחזיק יותר מביצת תרנגולת. גם אין לביצה פה והיא סתומה ואטומה. והיינו, לעתיד יברר השם יתברך שהכל היה במשפט.
(מי השילוח ח"א סוף סוכה)